

Clam de les entitats socials catalanes per unes polítiques educatives que frenin la pobresa infantil

La Fundació Bofill i la Plataforma d'Infància de Catalunya de la Taula del Tercer Sector Social proposen 10 polítiques educatives per trencar el cercle de la pobresa i demanen a la Generalitat que activi l'Estratègia de Lluita contra la Pobresa Infantil.

Barcelona, 19 de febrer de 2025

La Fundació Bofill i la Plataforma d'Infància de Catalunya (PINCat) de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social han presentat conjuntament '**L'educació venç la pobresa**', una agenda de 10 polítiques educatives per trencar el cercle hereditari de la pobresa des de la infància.

Són mesures que han demostrat ser efectives, que han desplegat la majoria de països que han volgut lluitar contra la pobresa infantil i que compten amb precedents al nostre país, molt sovint liderades per entitats socials.

Al capdamunt d'Europa en pobresa infantil

A Catalunya el **34,8% d'infants i adolescents estan en risc de pobresa o exclusió social** (2024), encapçala les taxes més elevades d'Europa, per darrere de Romania (que el 2023 estava al 39%) i es troba més de deu punts per sobre de la taxa del conjunt de la població catalana (24%).

La pobresa i l'exclusió social tenen un impacte directe en les trajectòries educatives, laborals, econòmiques, socials i de salut de la infància i l'adolescència. Alhora, les trajectòries educatives determinen la probabilitat d'augmentar la pobresa infantil.

Les dades demostren la **persistència del cicle de reproducció de la pobresa**. Com més baix és el grau de formació a la llar familiar, més gran és el risc de pobresa i exclusió dels infants, cosa que els porta a trajectòries educatives precàries i, per tant, a la reproducció del fenomen.

La Fundació Bofill i la PINCat argumenten que **l'educació i les polítiques educatives tenen la capacitat de generar oportunitats i neutralitzar la desigualtat i l'exclusió social**. Per això, les dues organitzacions plantegen 10 polítiques educatives orientades a aconseguir aquest objectiu.

"Hi ha polítiques educatives que poden acabar amb la pobresa infantil", ha dit la directora de recerca de la Fundació Bofill, Mònica Nadal. "Que els pares no tinguin estudis postobligatoris triplica la probabilitat dels fills de caure en la pobresa", ha explicat. "Fa anys que les entitats d'infància treballem en projectes d'acompanyament educatiu, beques menjador, suport al lleure o escoles de segona oportunitat, però, **no podem assumir-ho soles, cal que les administracions garanteixin que l'educació és, realment, un ascensor social per a tothom**" ha reclamat el coordinador de la Plataforma d'Infància de Catalunya, José Antonio Ruiz.

Recuperar l'Estratègia de Lluita contra la Pobresa Infantil

La Fundació Bofill i la Plataforma d'Infància de Catalunya demanen a la Generalitat que **desplegui, concreti i doti de pressupost l'Estratègia de Lluita contra la Pobresa Infantil**, aprovada l'abril de 2024. Denuncien que està aturada i reclamen que es recuperi amb polítiques educatives que han permès frenar la pobresa en molts altres contextos.

"És urgent i imprescindible que aquesta Estratègia es concreti i s'impulsi amb un finançament adequat. No podem esperar més perquè parlem de vides d'infants amb noms i cognoms. Els pressupostos han d'incorporar una inversió decidida en l'educació com a eina de lluita contra la pobresa infantil. Sense mesures concretes i pressupostades, no hi ha Estratègia" ha argumentat el

coordinador de la PINCat, la plataforma que aglutina 1.700 entitats d'infància que atenen i acompanyen més d'un milió d'infants en situació o risc d'exclusió social a Catalunya.

Les organitzacions també recorden que, perquè l'educació sigui un instrument eficaç contra la pobresa infantil, és imprescindible combinar les polítiques educatives amb d'altres que impacten tant en el cicle de vida de les persones com en el bon funcionament de l'escola, com **l'accés a un habitatge digne i assequible** o avançar cap a **una prestació universal per fill a càrrec**.

Un marc propici per desenvolupar un compromís educatiu

L'informe remarca que ara es disposa d'un marc que facilita la implementació de les mesures proposades. Més enllà de l'Estratègia de Lluita contra la Pobresa Infantil a Catalunya 2024-2030, es compta amb la Garantia Infantil Europea, el principal full de ruta per combatre la pobresa i l'exclusió social de la infància a la Unió Europea en aquesta dècada, i el pla d'acció per a la seva implantació a Espanya.

Les 10 polítiques educatives per trencar el cercle hereditari de la pobresa infantil

L'agenda proposa 10 polítiques educatives, basades en l'evidència i que han tingut èxit en altres països. Com ha explicat durant la presentació el coautor de L'educació venç la pobresa, Miquel Àngel Alegre, **"una de les grans virtuts d'aquestes polítiques és que, sumades, multipliquen efectes"**. Són polítiques que, malgrat ser universals tenen un gran potencial per reduir desigualtats. A més a més, "tenim precedents i una gran capacitat professional per tirar-les endavant al nostre context", ha conclòs.

Per cadascuna d'elles, l'agenda planteja un objectiu realista en cinc anys i una proposta concreta per arribar-hi.

1. Educació a la primera infància: un inici segur per a totes i tots.

L'educació 0-3 és clau per trencar la reproducció de la pobresa. De cara al 2030, caldria garantir la universalització de l'etapa 1-3 i aconseguir la gratuïtat, almenys per a les famílies més vulnerables. També es proposa impulsar un consens de país per fer universal i avançar cap a la gratuïtat del conjunt de l'educació 0-3.

- **Objectiu 2030:** Universalitzar l'educació a tot el territori i que el 75% de la població infantil en situació de pobresa o risc de pobresa hi assisteixi.
- **Proposta:** Pla de cobertura universal, amb garantia de finançament i plans locals de recursos educatius.

2. Beques i ajuts per a la continuïtat educativa: una educació lliure de barreres econòmiques.

Malgrat el seu potencial, la política de beques de Catalunya continua sent clarament insuficient, sobretot a secundària. Cobreixen el 22,2% de l'alumnat, lluny de la proporció de la població menor en risc de pobresa o exclusió.

- **Objectiu 2030:** Cobertura de beques a l'estudi per al 100% d'alumnat de secundària en risc de pobresa o exclusió social.
- **Proposta:** Una beca -salari per a estudis postobligatoris complementària a la del Ministeri d'Educació (755,8€/mes escolar) i un ajut per l'alumnat de 3r i 4t d'ESO (3.000€ anuals).

3. Acompanyament de les trajectòries educatives de l'alumnat en situació de risc: programes d'orientació i mentoria.

L'acompanyament i orientació de qualitat és fonamental per reduir l'abandonament i trencar la cronificació de la pobresa. L'actual sistema d'orientació i acompanyament és incomplet, esbiaixat i poc preventiu, i molt desigual entre centres i territoris.

- **Objectiu 2030:** Garantir que el 100% d'alumnat de secundària pobre o en risc de pobresa disposa de 40 hores addicionals d'orientació.
- **Proposta:** Un pla d'orientació i acompanyament per a l'alumnat que incrementi i integri els recursos de centres i municipis i atengui l'alumnat amb més dificultats educatives i desavantatge social.

4. Suport educatiu perquè ningú quedi enrere: la importància d'igualar aprenentatges.

Com s'observa en la diferència entre alumnes rics i pobres de les proves PISA, les puntuacions augmenten significativament a mesura que augmenta l'estatus socioeconòmic. D'altra banda, hi ha grans diferències en la participació en activitats extraescolars de reforç. Hi participa el 92% de l'alumnat de nivell socioeconòmic alt però només el 66% d'alumnat de nivell socioeconòmic baix.

- **Objectiu 2030:** Augmentar 25 punts la mitjana de l'alumnat amb menys estatus socioeconòmic en matemàtiques, lectura i ciència.
- **Proposta:** Promocionar els programes locals de suport educatiu amb una programació adaptada

5. Polítiques de segona oportunitat per reenganxar els estudis.

El 13,3% de joves d'entre 18 i 24 anys que ni estudien ni treballen ha disminuït significativament els últims anys, però la proporció de joves ni-ni a casa nostra continua sent superior a la mitjana de la UE (12%) i aquest grup està format, principalment, per joves amb un nivell educatiu baix i un alt risc d'exclusió social.

- **Objectiu 2030:** Crear 7.000 noves places en centres, escoles i programes de segona oportunitat.
- **Proposta:** Mapes locals de recursos de noves oportunitats ajustat al perfil dels joves ni-ni.

6. Una xarxa escolar no segregada que iguali les condicions d'aprenentatge de tot l'alumnat.

A l'educació secundària, el 37% dels alumnes amb menys recursos econòmics i el 43% de l'alumnat immigrant haurien de canviar d'escola perquè no hi hagués segregació al nostre país. La segregació per motius socioeconòmics i d'immigració limita el progrés educatiu dels centres i de l'alumnat més desfavorit, alhora que condiona la resiliència i la capacitat d'igualació d'oportunitats del sistema educatiu.

- **Objectiu 2030:** Reduir la segregació de tipus socioeconòmic i aconseguir l'equilibri màxim en la distribució de l'alumnat vulnerable entre centres públics i concertats.
- **Proposta:** Mesures d'escolarització equilibrada, d'apoderament de centres segregats i informatives per apostar per la proximitat en l'elecció d'escola.

7. El menjador escolar i l'espai del migdia com a dret a l'educació.

El preu del menjador és una barrera per a les famílies amb menys recursos econòmics. A Catalunya, l'import màxim fixat per al curs 2024-25 (7,25 euros diaris) és dels més alts de l'Estat. Malgrat l'aposta clara per enfortir el sistema de beques menjador dels darrers cursos, només cobreixen la meitat de l'alumnat en risc de pobresa o exclusió.

- **Objectiu 2030:** 180.000 noves beques per cobrir el menjador de tots els alumnes en risc de pobresa i exclusió.
- **Proposta:** Pla nacional d'ampliació del menjador escolar universal i gratuït per l'alumnat i els centres d'entorns més vulnerables.

8. Educació extraescolar a l'abast de tothom: una política educativa en majúscules.

La participació en les extraescolars està molt condicionada per l'origen social, amb gairebé 25 punts de diferència entre la participació d'infants i adolescents de classe alta i baixa. En funció dels estudis dels progenitors, hi ha prop de 40 punts de diferència.

- **Objectiu 2030:** Participació setmanal d'activitats extraescolars gratuïtes del 75% d'alumnat de primària i ESO en risc de pobresa.
- **Proposta:** Pla nacional per la promoció de l'educació més enllà de l'escola, amb una oferta àmplia i diversa d'activitats.

9. Un estiu d'oportunitats: recursos socioeducatius més enllà del calendari escolar.

Catalunya és dels països europeus amb més vacances d'estiu. La participació en activitats d'estiu és molt desigual i depèn en gran mesura del poder adquisitiu de les famílies. Mentre que la participació de l'alumnat amb més nivells socioeconòmic va ser d'un 72% el 2022, amb un nivell socioeconòmic baix només va ser d'un 41%. El preu n'és el principal obstacle.

- **Objectiu 2030:** Garantir que el 60% d'infants i adolescents d'entre 5 i 16 anys en risc de pobresa participa un mínim de dues setmanes en activitats gratuïtes d'estiu.

- **Proposta:** Pla nacional per la promoció d'una oferta àmplia, diversa i accessible.

10. Polítiques de suport a la funció educativa de les famílies.

Les famílies amb menys recursos econòmics són les que tenen més dificultats per acompanyar i oferir oportunitats educatives als fills i filles. És aquí on neix la reproducció de les desigualtats socials en l'educació. La implementació de programes de suport a les famílies és precària i molt desigual entre municipis, sovint se sustenta en l'acció i els recursos de les entitats del tercer sector.

- **Objectiu 2030:** Aconseguir que el 80% de municipis de més de 10.000 habitants tenen activitats estables de suport a la funció educadora de les famílies.
- **Proposta:** Pla nacional de suport a la funció educadora de les famílies amb fills d'entre 0 i 16 anys.

Les entitats participants atenen i acompanyen un milió d'infants a Catalunya

Han participat a l'acte:

- Plataforma d'Infància de Catalunya (PINCat) de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya	- FMRPC (Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya)
- Fundació Bofill	- ECAS (Entitats Catalanes d'Acció Social)
- Aliança Educació 360	- Càritas Catalunya
- Coordinadora Síndrome de Down Catalunya	- Save the Children
- Associació Sant Joan de Déu Catalunya)	- Fundació Privada Pere Closa
- Fundació Pere Tarrés	- Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social
- Educo	- UNICEF Comitè Catalunya
- COCARMI (Comitè Català de Representants de Persones amb Discapacitat)	- FUNDESPLAI
- Creu Roja Catalunya	- Fundació Marianao
- FEDAIA (Federació d'Entitats d'Atenció a la Infància i l'Adolescència)	- FEPA (Xarxa per l'Emancipació Juvenil)
- UCCAP (Unió Catalana de Centres de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç)	- Federació Salut Mental Catalunya
	- Federació ECOM
	- FEDELATINA (Federació d'Entitats Llatinoamericanes de Catalunya)
	- FEPCCAT (Federació de la Paràlisi Cerebral i la Pluridiscapacitat de Catalunya)

Contacte de premsa:

- **Jordi Còdol** (636 53 23 99 / jcodol@fundaciobofill.org)
- **Laura Castro** (678 52 46 50 / comunicacio@tercersector.cat)